

Др Миша Стојадиновић*
Институт за политичке студије, Београд

UDK – 321.7 : 323.281 + 327.2
Примљено: 25.06.2015.

Политичко насиље и глобализација – изазови развоја демократије**

Апстракт: Политичко насиље у савременом друштву и даље наставља да постоји као једна од највећих претњи изградњи демократије и остваривања људских права. И поред великог напретка на овом пољу, оно наставља да се постоји као највећи проблем савременог друштва. Овај рад покушава да укаже на положај политичког насиља у савременом друштву, нарочито се фокусирајући на његово прикривено коришћење од стране великих сила, а које се оправдава борбом за демократију и људска права. У том смислу овај рад је подељен на два дела. У првом делу аутор разматра процес глобализације указујући да она поседује двоструко лице чије негативне стране могу значајно допринети ширењу политичког насиља. У другом делу рада аутор разматра сам однос политике и насиља у савременом друштву.

Кључне речи: политика, насиље, глобализација, демократија, савремено друштво.

Увод

Крај XX и почетак XXI века је у значајној мери обележило политичко насиље на глобалном нивоу. У том смислу је од изузетног значаја охрабривати и иницирати сва она деловања на пољу науке која имају за циљ да се супротставе овом опасном и насилном деловању моћних и великих држава. Крајњи резултат би био развој који почива на једнакости, која подразумева равноправан и принципијелан однос између малих и великих (да се постепено и спонтано топи јаз између развијених и неразвијених), али и на суверености држава, наравно уз поштовање основних људских права и слобода која су утемељена на демократским начелима (Гађиновић, 2009).

* Научни сарадник у Институту за политичке студије у Београду; e-mail: icemishast@yahoo.com

** Овај рад је настао као резултат рада на пројекту бр. 179009, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Развојем савременог друштва нажалост није дошло и до искорењавања политичког насиља. Напротив, оно као да је присутније него икада, о чему говори и извештај Светске здравствене организације, према коме је „политичко насиље водећи узрок смрти људи од 15. до 44. године старости, од чега се 14% смртности односи на мушкарце, док се на жене односи 7%. У просеку дневно буде убијено 1.424 особе широм света, што је једна особа скоро сваког минута, док у оружаним сукобима буде убијено око 35 људи за сат времена. Само у XX веку је 191 милион људи изгубило животе у ратовима“ (Ђорић, 2014: 122). И можда се данас политичко насиље више не користи отворено, много је страшније то што се оно неретко оправдава борбом за демократију и људска права. У том смислу је Ноам Чомски (Noam Chomsky) у праву када каже је свет једно веома компликовано место, јер „све што посматраш (...) можеш да сагледаш на више начина и добићеш различите одговоре, у зависности од тога који начин посматрања одабереш“ (Barsamian, Chomsky, 2006: 34). Ово је уобичајени проблем који се јавља у науци, при чему су када се ради о друштву и о друштвеним односима проблеми још компликованији, јер су они умногоме сложенији, а самим тим и нејаснији. Суочен са овим проблемом „мораш пронаћи одговарајућу перспективу из које ћеш посматрати ствари и надати се да ћеш, у најбољем случају, ухватити барем један значајан аспект те комплексне стварности“, али и онда ти „преостаје да се надаш да је ту реч о важном аспект“ (Barsamian, Chomsky, 2006: 34). Да би на најбољи могући начин одредили какав положај политичко насиље заузима у савременом друштву, потребно је пре свега схватити какве све последице глобализација има по савремено друштво и како она утиче на политичко насиље.

Политичко насиље и глобализација

Глобализација представља један од најчешће коришћених термина данашњице, што говори о огромном интересовању које за овај процес оправдано постоји, и то како у научним, тако и у ненаучним оквирима. Овај термин је почетком 80-тих година XX века још увек био веома ретко коришћен, да би се данас његова употреба толико интензивирала да је постало незамисливо заобићи га приликом било какве озбиљније анализе савременог друштва. Као што смо већ напоменули, овај процес има две своје стране, једна је еманципаторска, док она друга, неоимперијална, може значајно погодвати ширењу политичког насиља. У циљу разумевања процеса глобализације и њених последица по савремено друштво овде ћемо се послужити неким од најзначајнијих студија насталих на овом пољу.

Ентони Гиденс (Anthony Giddens) у свом чувеном делу *Последице модерности* каже да процес глобализације подразумева интензификацију међународних односа у условима нових технологија које сажимају простор и време и омогућују нове облике комуникације и интеракције у свету (Giddens, 1998). Џорџ Сорос (George Soros) у студији *О глобализацији* каже да глобализација представља раст транснационалних компанија и ширење глобалног тржишта (Soros, 2003).

Роберт Робертсон (Robert Robertson), анализирајући процес глобализације, истиче да га треба третирати независно у односу на процес модернизације и капитализма. Овај енглески социолог је заслужан за увођење новог појма у савремену науку – *глокализација*. Он тиме жели да укаже на то да се у процесу глобализације дешава прожимање локалних садржаја глобалним утицајима.

У својој студији *Шта је то глобализација?* Урлих Бек (Ulrich Beck), у покушају да демистификује злоупотребу овог термина, прави разлику између *глобализације*, *глобалитета* и *глобализма* – глобализација представља друштвени процес који је повезан са новим технологијама и информатичком револуцијом; глобалитет представља друштвену структуру која се обликују у овом процесу, док је глобализам идеологија и пројекат нових неједнакости, настао као израз монопола и асиметричне глобализације у свету (Beck, 2003).

Овде, такође, треба поменути и познатог америчког социолога Ритцера (George Ritzer) и његову *критику глобализације као феномена американизације и мекдоналдизације* (Ritzer, 1993). Он на примеру чувених *Мек Доналдс* ресторана показује како се процес бирократизације и рационализације друштва шири савременим светским друштвом. Основни принципи на којима се заснива овај процес јесу мерљивост, контрола и предвидљивост. Процес мекдоналдизације доводи до дехуманизације савременог света јер поништава културну различитост и доводи до инструментализације човека.

Дејвид Хелд (David Held) истиче да глобализација може бити схваћена и као „ширење, продубљивање и убрзавање светске међузависности у свим аспектима модерног друштвеног живота, од културе до криминала, од финансија до духовности“ (Held, 2003: 48).

Зоран Видојевић такође даје једну исцрпну анализу феномена глобализације у монографији под називом *Куда води глобализација*. Он на самом почетку своје студије указује на прожимање *нормативног* и *конкретно-историјског* појма овог феномена. Видојевић нормативни појам глобализације одређује као „процес свестраног повезивања света и његовог успостављања као равноправне и плуралистичке заједнице

слободних појединаца, народа и земаља који тај свет сачињавају, заједнице где ишчезава тлачење, беда и насиље, а сви се људи у њој осећају као у својој кући“ (Видојевић, 2005: 15). Међутим, уколико се пође од тога како изгледа глобализација данас, онда долазимо до глобализације као конкретно-историјског појма који глобализацију одређује као „процес и систем конфликтног повезивања света, чију садржину, облике, циљеве и учинке првенствено одређују планетаризација капитала, интереси, утицај и сила најмоћнијих корпорација и земаља, пре свега Сједињених Америчких Држава“ (Видојевић, 2005: 15).

Оно што овде треба посебно напоменути јесте да глобализација сама по себи није негативна појава, али самим тим ни позитивна. Она, међутим, „може бити инструментализована од стране монополских снага у савременом свету и злоупотребљена у неоимперијалне сврхе доминације и покоравања народа, а против човечанства“ (Видојевић, 2005: 212). И поред огромног броја позитивних страна, глобализација има и своје негативне аспекте. Овде ћемо издвојити неке од њих који нарочито погодују ширењу политичког насиља и нарушавању основних демократских принципа:

- продубљује се јаз између богатих и сиромашних, чиме богате земље постају богатије, а сиромашне још сиромашније, давећи се под теретом огромних дугова. Повећава се незапосленост, настају велике миграције радне снаге, а нови таласи имиграната и економских избеглица преплављују развијене земље;
- уводи се једнострана и уска специјализација у привреди, чиме земље губе самодовољност и разноврсност привредних активности и тако постају економски зависне;
- јављају се нови раздори између оних који имају и оних који немају, при чему су милиони људи гурнути на маргину друштва и завршавају у условима живота испод нивоа сиромаштва;
- на политичком нивоу, ограничава се државни суверенитет, подривају се многе демократске институције и тако слаби њихова снага, ауторитет и ефикасност. Национални центри власти не контролишу у потпуности националну политику, јер су обавезни да се прилагођавају наредбама међународних центара;
- у великој трансформацији света све више главну улогу преузимају војне силе, пре свих САД, вођењем ратова за успостављање демократије, превентивних ратова и најавом нових, па чак и перманентних и суперразорних ратова;
- умањују се могућности локалних заједница да се ослоне на сопствене облике духовности и друштвености. Зато оне осећају да

глобализација представља претњу њиховом језичком, историјском, и у целини културном идентитету, што узрокује културне конфликте, појаву етноцентризма и ксенофобије, па и етничких ратова;

- намећу се културни обрасци у начину живота;
- интензивни развој и искоришћавање природног богатства доводи до великих поремећаја на планети, што узрокује климатске промене и велика загађења земљишта, воде и ваздуха;
- велики број радника остаје без посла;
- технички осавременен криминал и корупција развијају се на планетарном нивоу не бирајући средства;
- тероризам је у порасту, прелази границе националних држава и постаје реална претња савременом човечанству. Он намеће и многе друге друштвене промене које иду у правцу повећања репресије на свим нивоима, од непосредне борбе против тероризма до вођења превентивних ратова, доводе се у питање и основне цивилизацијске тековине (право на живот, слобода кретања). Због тога људи у многим државама живе у непрекидном страху (Базих, 2006; Гаћиновић, 2009).

Политика и насиље у савременом друштву

Политичко насиље представља веома комплексан феномен. Његово проучавање додатно отежава чињеница да се оно веома често прикрива и оправдава вишим интересима, као што је, на пример, борба за демократију или људска права. Речник који се данас користи у политици нас наводи на помисао да све речи имају два значења. Погледајмо како неке од уобичајених речи које се користе у политици мењају своје значење у стварности.

Демократија – Неко друштво је демократско у оној мери у којој народ може да учествује у обављању друштвених функција. То би било значење демократије каква би она требало да буде у идеалном смислу. С друге стране, доктринарно значење демократије је много другачије. Према њему, „демократија је систем у коме одлуке доносе сектори бизниса и с њима повезане елите“, при чему је „народ само посматрач збивања а не учесник у њима“. Ово значење доводи до тога да се на свако организовање зарад повећања учешћа у друштвеним збивањима гледа као на „кризу демократије“.

Слободно предузетништво – Овим изразом се у пракси означава „друштвено финансирање приватног профита, уз велике државне интервенције у смислу очувања социјалне државе најбогатијих слојева“.

На тај начин фразе које садрже реч „слобода“ углавном добијају управо супротно значење.

Одбрана од агресије – Овај појам, према Чомском, означава управо супротно од онога што се на први поглед мисли, односно значи агресију.

Мировни процес – „Наиван човек би помислио да он представља залагање у смислу постизања мира.“ У случају Сједињених Америчких Држава израз мировни процес се „односи само на оно што ради америчка влада“, што се може свести на све сем на остваривање мировног процеса (Chomsky, 1999: 85-88).

Насиље у политици се може дефинисати као „директна или индиректна примена силе у сфери политике и политичког односа као директна или индиректна примена силе над свешћу, телом, животом, вољом или материјалним добрима стварног или потенцијалног, односно претпостављеног политичког противника“ (Симеуновић, 1989: 27). Постоји заиста велики број узрока политичког насиља. „Главни и најчешћи узроци политичког насиља углавном су манифестације и последице политичких и економских криза и огледају се кроз следеће основне узроке: оштра супротстављеност, недовољност остваривања или немогућност стварног изражавања интереса великих социјалних група, недовољна способност афирмативног организовања и спровођења власти; недовољна организованост привредног система; изразите социјалне разлике; распрострањеност и полулегалност друштвено негативних појава, као што су корупција, 'везе' и сл.; несузбијање, некажњавање и толерисање тих појава (што обавезно подстиче на манипулације једних, а смањује веру у систем код других); могућности јавног и сталног деловања антисистемских снага; постојање снажних антисемитских организација или институција; стална и снажна политичка, материјална или војна подршка споља противницима система који се налазе у земљи; разноврсно економско, политичко и војно подривање система споља из више праваца; сукоби политичке елите и интересних група у врховима политичког апарата једне земље и неконтролисане, недовољно поуздане или политичком врху недовољно привржене војне снаге и безбедносне структуре“ (Симеуновић, 1989: 61-62; Бериша, 2013: 171).

„Хуманитарне интервенције“, „праведни рат“, „борба за демократију“, „превентивни рат“, „заштита људских права“, „борба против тероризма“ и многи други појмови се све чешће појављују као средство обезбеђивања пристанка, којим се служе велике силе како би оправдале различите облике политичког насиља. Савремено друштво је, поред напретка на свим пољима, довело и до напретка који је омогућио и развој средстава политичког насиља. Тога су народи на Балкану итекако

свесни (Гађиновић, 2013). Вртоглави развој технологије поред многобројних добрих страна има и своје опасности. Довољно је поменути да се истраживања на пољу савремене технологије у значајној мери врше зарад војних потреба, као и да се готово сва технолошка открића примењују и злоупотребљавају у ратне сврхе, чиме њихова првобитна намена бива стављена у други план. Ноам Чомски сматра да највећу претњу човечанству представља нуклеарни рат. „Пуно пута смо дошли веома близу нуклеарног рата и право је чудо да се он није десио“ (Brown, 2005: 38). Међутим, ова претња стално расте, о чему говори и развој војне технологије у свемиру. Данас нуклеарно оружје не представља једну од највећих опасности. Томе је допринео развој других оружја способних за масовна уништења, као што је, рецимо, биолошко оружје. „Уколико би нека рационална особа са Марса посматрала нашу врсту, била би запрепашћена како смо опстали тако дуго и не би нам давала много шанси у будућности“ (Brown, 2005: 38). Чомски наглашава да ће центри концентрисане моћи увек изнова покушавати „да прошире своју моћ и одбране постојећу“, то је права природа која се крије иза неоимперијалног концепта глобализације, природа коју треба превазићи (Chomsky, 2011). Ова деструктивност нуклеарног оружја такође може бити и злоупотребљена у терористичке сврхе (Цветковић, Поповић, 2011; Милојевић, 2009; Димитријевић, 2005). О томе колико је политичко насиље озбиљан проблем и да су тога грађани широм света итекако свесни говоре и следећи подаци.

Табела 1 – *Колико су грађани забринути због опасности од рата (одговор на ово питање су дали грађани из 60 земаља света)*

Веома сам забринут	38,4%
Поприлично сам забринут	23,3%
Не пуно	19,2%
Уопште нисам забринут	15,5%
Без одговора	1%
Не зна	2,5%
Укупан број испитаника	86,274

Узорак: Алжир, Аргентина, Јерменија, Аустралија, Азербејџан, Бахреин, Белорусија, Бразил, Колумбија, Чиле, Кина, Кипар, Еквадор, Египат, Естонија, Грузија, Немачка, Гана, Хонг Конг, Индија, Ирак, Јапан, Јордан, Казахстан, Кувајт, Киргизија, Либан, Либија, Малезија, Мексико, Мароко, Холандија, Нови Зеланд, Нигерија, Пакистан, Палестина, Перу, Филипини, Пољска, Катар, Румунија, Руска Федерација, Руанда, Сингапур, Словенија, Јужна Африка, Јужна Кореја, Шпанија, Шведска, Тајван, Тајланд, Тринидад и Тобаго, Тунис, Турска,

Украјина, Сједињене Америчке Државе, Уругвај, Узбекистан, Јемен, Зимбабве.

Извор: *World Values Survey*:
<http://www.wvsevsvdb.com/wvs/WVSAanalyzeQuestion.jsp>, талас 2010-2014,
 доступно 23. јуна 2015.

Табела 2 – *Колико су грађани забринуте због могућег терористичког напада (одговор на ово питање су дали грађани из 60 земаља света)*

Веома сам забринут	39%
Поприлично сам забринут	22,6%
Не пуно	19,8%
Уопште нисам забринут	15,1%
Без одговора	1%
Не зна	2,5%
Укупан број испитаника	86,274

Алжир, Аргентина, Јерменија, Аустралија, Азербејџан, Бахреин, Белорусија, Бразил, Колумбија, Чиле, Кина, Кипар, Еквадор, Египат, Естонија, Грузија, Немачка, Гана, Хонг Конг, Индија, Ирак, Јапан, Јордан, Казахстан, Кувајт, Киргизија, Либан, Либија, Малезија, Мексико, Мароко, Холандија, Нови Зеланд, Нигерија, Пакистан, Палестина, Перу, Филипини, Пољска, Катар, Румунија, Руска Федерација, Руанда, Сингапур, Словенија, Јужна Африка, Јужна Кореја, Шпанија, Шведска, Тајван, Тајланд, Тринидад и Тобаго, Тунис, Турска, Украјина, Сједињене Америчке Државе, Уругвај, Узбекистан, Јемен, Зимбабве.

Извор: *World Values Survey*:
<http://www.wvsevsvdb.com/wvs/WVSAanalyzeQuestion.jsp>, талас 2010-2014,
 доступно 23. јуна 2015.

Што се тиче проблема рата, *Повеља Уједињених нација* је веома јасна, барем формално. Она забрањује сваку претњу и употребу силе, осим у случају самоодбране и једино ако нека земља буде нападнута, она има право да се брани, док је у свим осталим случајевима сила забрањена, осим уколико то Савет безбедности изричито не одобри. Подсетимо се да су основни циљеви УН према *Повељи*: одржање међународног мира и безбедности, и у ту сврху: предузимање ефикасних колективних мера ради спречавања и отклањања претњи миру и сузбијање аката агресије или других повреда мира, као и постизање мирним средствима, а у складу с начелима правде и међународног права, сређивања или решавања међународних спорова

или ситуација који би могли довести до повреде мира; развијање међу нацијама пријатељских односа заснованих на поштовању начела равноправности и самоопредељења народа и предузимање других одговарајућих мера ради учвршћења општег мира; постизање међународне сарадње решавањем међународних проблема економске, социјалне, културне или хуманитарне природе, и унапређивање и подстицање поштовања права човека и основних слобода за све без обзира на расу, пол, језик или веру; и да постану средиште за усклађивање акција предузетих ради постизања ових заједничких циљева (*Повеља Уједињених нација*, 2014). С тим у вези треба поменути и основна начела:

- Организација почива на начелу суверене једнакости свих својих чланова;
- да би сваком од њих осигурала права и повластице које проистичу из чланства, сви чланови савесно испуњавају обавезе које су преузели у сагласности с овом *Повељом*;
- сви чланови решавају своје међународне спорове мирним начинима тако да међународни мир и безбедност, као ни правда, не буду повређени;
- сви чланови се у међународним односима уздржавају од претње силом или употребе силе против територијалног интегритета или политичке независности сваке државе, или на сваки други начин несагласан с циљевима Уједињених нација;
- сви чланови дају Уједињеним нацијама сваку помоћ у свакој акцији коју оне предузимају у складу с овом *Повељом*, и уздржавају се од давања помоћи свакој држави против које Уједињене нације предузимају превентивну или принудну акцију;
- Организација обезбеђује да државе које нису чланице Уједињених нација поступају у складу с овим начелима у мери у којој је то потребно ради одржања међународног мира и безбедности.

Ништа у овој Повељи не овлашћује Уједињене нације да се мешају у питања која се по суштини налазе у унутрашњој надлежности сваке државе, нити захтева од чланова да таква питања износе на решавање на основу *Повеље* (*Повеља Уједињених нација*, 2014). И поред овако јасно дефинисаних правила игре по питању рата, то, међутим, у пракси не значи да је проблем решен, јер доводи до тога да се уместо појма рата користе многи други појмови, чиме се само замагљује право стање ствари, а истовремено и заобилазе правила игре. Рат је итекако присутан у савременом друштву и представља значајан инструмент остваривања доминације великих сила, без обзира како га оне називале.

Погледајмо само укратко пример напада Сједињених Америчких Држава на Либију, који наводи Чомски, и за који каже да представља „директан шамар УН и целом свету, којем је дата порука да ће САД радити оно што им је воља“ (Barsamian, Chomsky, 44). Објашњавајући овај чин Чомски наводи да је, када су Сједињене Америчке Државе бомбардовале Либију 1986. године, службено оправдање Регана и Стејт департмента било да се ради о тзв. одбрани од будућег напада (Barsamian, Chomsky, 44). Дакле, у питању је одбрана од нечега што се још није десило. То је нешто што не може и не сме да постоји, јер би се у том случају свака земља нашла лако на мети напада. Довољно је да неко „посумња“ па да „ратни бубњеви започну своју музику“, без обзира на то да ли је то заиста тако. Хедли Бул (Hedley Bull) опомиње да свака држава (или група држава) која себе прогласи врхунским судијом не узимајући у обзир становишта других представља праву претњу међународном поретку (Chomsky, 2000: 182). Јули Зех (Juli Zeh) у том смислу с правом упозорава да један од највећих проблема које савремено друштво доноси јесте ко контролише међународне контролоре, дајући истовремено застрашујући одговор на ово питање: „Они контролишу сами себе и то чине на начин који би расплакао и самог Монтескјеа, једног од првих теоретичара поделе власти“ (Zeh, 2012). Овде су наведени само неки од примера кршења или заобилажења међународног права, који у самој суштини представљају политичко насиље у његовом најгорем облику (Стојадиновић, 2014).

Проучавање политичког насиља подразумева један критички приступ савременом друштву, при чему ово уједно представља и обавезу (одговорност) интелектуалаца. Разумевање политичког насиља је први корак у борби против њега, нарочито имајући у виду да је оно данас неретко прикривено. Од кључне је важности да се савремене политичке теорије дистанцирају од политике која компромитује научну основу политике и утапа је у сивило насиља, нетолеранције и застрашивања. У последњој деценији XX века појавио се низ радова који се баве разним врстама политичког насиља и глобализацијом, а многи од њих су политички мотивисани и тиме су још више замагљивали проблем насиља и значајно успоравали научни приступ проблему насиља у политици како би се истражиле дубинске димензије овог по светску цивилизацију опасног феномена и успорило његово дрско наступање (Гађиновић, 2009).

Поред своје очигледне деструктивности, насиље „некада може имати позитивну улогу, поготово када је реч о одбрамбеном рату или борби против тероризма“ (Ђорић, 2014: 120). Главни проблем је што се веома често ово користи у сврхе оправдања политичког насиља. Додатно отежава чињеница да су данас у пракси на снази двоструки

критеријуми. Немају све државе снагу да наметну норму. Оно што велике и моћне државе називају борбом за демократију и људска права неретко се карактерише као политичко насиље када то неко други учини. Чомски ово сасвим лепо илустрије у књизи *Pirates and Emperors, Old and New – International Terrorism in the Real World*, коју започиње чувеном Августиновом причом и одговором ухваћеног гусара кога је заробио Александар Велики:

„Александар Велики: *Како се усуђујеш да узнемираваш море?*

Гусар: *Како се усуђујете да узнемиравате цео свет? Због тога што ја то радим малим бродом назван сам лоповом, док Вас који то радите са великом морнарицом називају владарем“* (Chomsky, 1986: 3).

Литература

1. Базић, Ј., (2006). *Структуралне промене и глобализацијски процеси у савременом друштву*, Српска политичка мисао, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3-4, стр. 69-88.
2. Барсамиан, Д., Чомски, Н., (2006). *Пропаганда и јавно мњење – разговори с Ноамом Чомским*, Рубикон, Нови Сад.
3. Бериша, Х., (2013). *Основна обележја политичког насиља*, Војно дело, бр. 2, стр. 165-201.
4. Brown, J. D., (2005). *Conversation on the Edge of Apocalypse*, Palgrave Macmillan, New York.
5. Цветковић, В., Поповић, М., (2011). Могућности злоупотребе оружја за масовно уништавање у терористичке сврхе, *Безбедност*, год. LIII, бр. 2, Београд, стр. 149-167.
6. Чомски, Н., (28. јануар 2011). „Србија треба да учи од Латинске Америке и да се окрене својој историји“, *Печат*, Београд.
7. Чомски, Н., (2000). *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, „Филип Вишњић“, Београд.
8. Чомски, Н., (1999). *Шта то (уствари) хоће Америка*, Чигоја, Београд.
9. Димитријевић, И., (2005). Проблематика научно-теоријског дефинисања тероризма, *Безбедност*, год. III, бр. 6, Београд, стр. 967-979.
10. Ђорић, М., (2014). *Екстремна десница*, Удружење „Наука и друштво Србије“, Београд.
11. Гађиновић, Р., (2009), *Политичко насиље и глобализација*, Библиотека „На трагу“, Београд.
12. Гађиновић, Р., (2013), *Насиље Аустроугарске над Србима почетком XX века*, *НБП – Журнал за криминалистику и право*,

- Криминалистичко-полицијска академија, Београд, бр. 1, стр. 99-112.
13. Гиденс, Е., (1998). *Последице модерности*, „Филип Вишњић“, Београд.
 14. Хелд, Д., (2003). *Дебате о глобализацији*, У Зборник радова „Глобализација, мит или стварност“, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
 15. Милојевић, С., (2009). Нуклеарни тероризам, *Безбедност*, год. LI, бр. 3, Београд, стр. 46-67.
 16. *Повеља Уједињених нација*:
http://www.tuzilastvorz.org.rs/html_trz/PROPISI/povelja_un_cir.pdf,
доступно 28. 8. 2014.
 17. Ritzer, G., (1993). *The McDonaldization of Society*, Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press.
 18. Симеуновић, Д., (1989). *Политичко насиље*, Радничка штампа, Београд.
 19. Сорос, Џ., (2003). *О глобализацији*, Самиздат Б92, Београд.
 20. Стојадиновић, М., (2014). *Ноам Чомски и савремено друштво*, Институт за политичке студије, Београд.
 21. Урлих, Б., (2003). *Шта је то глобализација*, Визура.
 22. Видојевић, З., (2005). *Куда води глобализација*, „Филип Вишњић“, Београд.
 23. *World Values Survey*:
<http://www.wvsevsvdb.com/wvs/WVSAanalyzeQuestion.jsp>, талас
2010-2014, доступно 23. 6. 2015.
 24. Zeh, J., (2012). *Die Diktatur der Demokraten: Warum ohne Recht kein Staat zu machen ist*, Körber-Stiftung.

Political Violence and Globalization – Challenges of Democracy Development

Abstract: *Despite the progress in all fields, modern society is facing the development of the means of political violence. Technological development also has its dangerous side. Many researches in the field of science are often carried out for the sake of military needs, and scientific researchers are often misused in military purpose. Political violence represents one of the greatest threats for the democratic development and human rights in contemporary society. The main goal of this paper is to analyze the position of political violence in contemporary society, particularly focusing on its covert use by the great powers, which is often justified by the struggle for democracy and achieving human rights. In that sense this paper is divided into two*

parts. The first part analyzes the globalization process, underling that this process has double face, whose negative side can significantly contribute to the spread of political violence. In the second part the author deals with the relations between policy and violence in contemporary society. The paper underlines the need for critical approach to political violence. This critical approach is crucial for understanding of political violence which is the first step in the fight against it. Political violence is not always negative and sometimes can have a positive role, especially when it comes to defensive war and combating terrorism. But the main problem here is that this can be mis-used to justify political violence in general. What is positive and what is the negative role of political violence often depends on the perspective of observation. Unfortunately, it seems that the privilege to enforce the standard today is reserved only for great powers, and they have become main judges who decide when political violence is to be approved of or not. This is the way in which a war becomes humanitarian interventions, protection of human rights, etc. That is why it is of great importance to encourage and initiate all actions in science which aim to understand and counter this complex phenomenon.

Keywords: *policy, violence, globalization, democracy, contemporary society.*